

Byl jednou kdesi park, plný tmavých „jedlí a lip a také starý dům, který jsem miloval. [...] Co na tom, byl-li daleko nebo blízko, stačí, že existoval a naplňoval moji noc svou přítomností. Byl jsem dítětem toho domu, naplněn vzpomínkami na jeho vůně, na svěžest jeho chodeb a na hlasy, které ho tehdy oživovaly.“

Saint-Exupéry
Země lidí

KAPITOLA PRVNÍ MALÝ PRINC NA PLANETĚ DĚTSTVÍ

Říkali mu Král Sluníčko nejen pro jeho světlé a kudrnaté vlasy. Antoine byl však náročné a umíněné dítě. Měl velkou představivost a vždy dosáhl cíle. Všude provázel maminku a žádal ji, aby mu vyprávěla příběhy a vlácel s sebou malou zelenou židličku, svůj „trůn“.

Antoine Jean Baptiste, Marie Roger de Saint-Exupéry se narodil v prvních letních dnech počínajícího století v Lyonu. Jak sám řekl: náhodou v Lyonu. Jeho matka Marie de Fonscolombe byla provensálského původu. Pod ochranou své pratety přišla studovat do ústavu Sacré Coeur „Teta“, jejíž salon byl navštěvován celým Lyonem, přijala jednou návštěvu vzdáleného synovce Jeana de Saint-Exupéry, inspektora v pojišťovací společnosti a nedávno jmenovaného v Lyonu. Stará paní dospěla k názoru, že ten mladý muž by byl vhodným nápadníkem pro Marii. Sňatek se uskutečnil 6. června 1896 v zámku Saint-Maurice-de-Rémens, v kraji Bugey. Po narození dvou dcer, Marie-Madeleine v r. 1897 a Simony v r. 1898, narození

Zámek La Mole stojí u blízka Cogolinu v kraji Var a patřil rodině Fonscolombe od r. 1770. Provensálské panské sídlo s dvěma středověkými věžemi mělo statek, prádelnu, nazývanou v provensálštině „bugade“, a vzhadu v hlavní budově pec na pečení chleba. Tam na panství žila Marie de Fonscolombe podle ročních období a pod ochranou svého otce. Podle naučení svatého Františka z Assisi se děvčátko seznamovalo s přírodou a zvířaty. Otec svým dětem vštěpoval úctu k živým a nejpotřebnějším bytostem.

Antoina naplnilo mladou matku štěstím. Viděla v něm „slávu svého života“. V r. 1902 François a v r. 1903 Gabriela ještě doplnili rodinu, která však velice brzy ztratila velitele: Jean de Saint-Exupéry zemřel na mrtvici v létě 1904 a zanechal mladou vdovu s pěti dětmi. Marie de Saint-Exupéry se usadila v La Mole, sídle svého otce pana de Fonscolombe, blízko Saint-Tropez.

«Vzpomínám na hry svého dětství»

Na provensálském venkově, ve stínu platanu, který jejich matka zasadila když jí bylo 7 let, děti Saint-Exupéryovy vyrůstaly nejprve ve spojení s přírodou, podle rytmu ročních období na statku, který byl jejich Noemovou archou. Na loukách, obklopujících panství, provázely pastýře Tita ovce. Děti objevovaly i radost z cestování, když jely „Jižním vláčkem“, spojujícím Cogolin a Saint-Tropez. V horkých letních dnech je matka nechávala odpočívat. A aby zůstaly klidné když je portrétovala, vyprávěla jim Andersenovy pohádky nebo příběhy z Bible. Děti je potom scénicky předváděly.

Marie de Fonscolombe byla vychována v umělecké tradici svých předků. Byla neobyčejně citlivá, pěstovala hudbu a malovala. Hrála na klavír a na kytaru. Po celý život malovala pastely, portréty a krajiny.

Jean, vikomt de Saint-Exupéry se narodil 1863 ve Floracu, kde jeho otec byl tehdy podprefektem. Jean se stal důstojníkem u dragounů v Tours. Po čase odešel z armády a vstoupil do pojišťovací společnosti, která ho vyslala do Lyonu. Tam poznal Marii de Fonscolombe, o dvanáct let mladší. Jean byl veselý a měl rád život. Zemřel však náhle, ve věku jedenačtyřiceti let. Z jeho pěti dětí jen dvě nejstarší si na něho pamatovaly.

Antoine studoval na gymnáziu Notre-Dame de Sainte-Croix v Le Mans, jako kdysi jeho otec a jeho strýc. Projevoval se jako průměrný žák. Býval duchem nepřítomný a roztržitý. U spolužáků zanechal vzpomínku na dítě málo usměvavé. Často přišel ke kamarádovi, s nímž měl jít do gymnázia, o hodinu dřív, a tak získal druhou snídani. „Jsem studentem, který si uvědomuje své štěstí a nepospíchá se utkat se životem.“

Těžkou zkouškou pro rodinu byla v r. 1907 smrt dědečka de Fonscolombe. Ale šlechtitná paní Tricaudová navrhla, že svou neteř přijme i s dětmi k sobě. Od chvíle, kdy Marie odešla z Lyonu, chyběla paní Tricaudové zvláště „Laňka“, jak říkali Marii-Madeleine. Antoinova sestra jí totiž připomínala její příliš brzy zemřelou dceru. Od té doby děti žily buď v Saint-Maurice-de-Rémens, nebo v prostorném bytě na náměstí Bellecour v Lyonu. Park v zámku v Saint-Maurice se stal místem všech objevů a vzpomínek. Těmi Antoine, dítě plné nadšení, vyzdobí později své knihy nostalgickými slovy.

«Jsem roztržitý žák»

V r. 1909 se na přání Fernanda de Saint-Exupéry, aby rodina jeho syna žila poblíž, matka s Antoinem a Françoisem usadila v Le Mans. Tam nastoupili do

Gabriela de Lestrangle, Hraběnka de Tricaud (1833–1919), pro děti „teta“, podle Simony, sestry Antoina, byla s téměř již zaniklé ale dosud přežívající generace. Byla strážkyní zvyklostí, ale přesto měla ráda společnost, zábavu a dobré jídlo. Velitelskou rukou řídila celý dům a byla šťastná, když měla kolem sebe svou početnou rodinu.

gymnázia Sainte-Croix a poznávali přísnou disciplínu internátních žáků. Když je malý chlapec v koleji, musí vstávat příliš brzy: v šest hodin ráno. Je ještě zima. Protírá si oči a už předem trpí při pomýšlení na smutnou hodinu gramatiky. A tak touží být nemocný, aby se probudil v ošetřovně, kde mu řeholnice s bílým čepcem přinese do postele slazený bylinkový čaj.

Antoine byl však žák roztržitý, málo pilný a plný obrazotvornosti. Jeho oblíbenou zábavou je rozmontovat

Putování tvrdého klobouku je příběh klobouku, který vystřídal řadu majitelů, dokonce i jednoho koně, a skončil na hlavě afrického náčelníka. Jakkoliv pravopis byl prapodivný, Antoine dostal za to vypravování v r. 1914 cenu.

Je naquis dans une grande usine de chapeaux. Je travaillais plusieurs jours je m'occupais toutes sortes de supplées : on me décapait, on me tenait, on me vernissait. Enfin un soir je suis envoyé avec mes frères chez le plus grand chapelier de Paris.

pera, kterých se právě začalo užívat. Kamarádi mu říkali „Křáp“ a založil deník třídy, ale ten přestal vycházet hned po vydání prvního čísla. Otcí jezuité to zakázali a začínajícím žurnalistům uložili trest. Až do války v r. 1914 chlapi studovali v Le Mans. Během školního roku je matka ochotně světila péčí svých švagrových a jezdila za dcerami, které zůstaly u tey v Lyonu, nebo za matkou, která po ovdovění žila s dcerou Madeleine v Saint-Raphaëlu.

Sňatek Jeana de Saint-Exupéry a Marie de Fonscolombe byl sňatek z rozumu. Saint-Exupéryové byli původem ze střední Francie. Byli hrdí, že jejich jméno bylo uvedeno v sále Křížáckých bitev ve Versailles. V době restaurace zdědili zámek Malescot v Margaux. Ale Fernand de Saint-Exupéry (1833–1919, Antoinův dědeček, musel zámek prodat a nastoupit do zaměstnání. Za císařství byl podprefektem. Potom se usadil v Le Mans, kde založil pojišťovací společnost. Jeho manželka, Alix Blonquier de Trélan (1843–1906) byla původem z kraje Touraine. Na rozdíl od Saint-Exupéryů, členové rodu Boyer byli zámožní soukeníci v Aix a v r. 1741 dostali šlechtický titul s hodností královského sekretáře. Charles de Fonscolombe, baron de La Mole (1838–1907) byl inspektorem finanční správy, než se usadil v La Mole. Alice de Romanet de Lestrage, jeho manželka (1847–1933), byla postižena hluchotou a vnukům zůstala trochu vzdálena. V r. 1896, když se obě rodiny spojily, Saint-Exupéryové byli nuceni přijmout zaměstnání, aby měli z čeho žít, kdežto členové rodu de Fonscolombe žili z výnosu svého pozemku.

«Pět dětí v parku»

Prázdniny našťstí znamenaly návrat do Saint-Maurice, skotačení v parku, vědecké pokusy, někdy neopatrné, například vyrobení parního zavlazování, aby se zvýšil výnos ze zahrady se zeleninou. Před očima žasnoucího bratra sestrojil Antoine „létající jízdní kolo“ s napnutou plachtou a pokoušel se vznést silou svých lýtek a větru.

Park byl místem všech vymyšlených her, „pohrdali jsme totiž hrami těch druhých“. Houštiny byly místy dobrodružství a zavřené staré dveře v zahuď, se zarezavělym klíčem, vedly k nebezpečné vodní nádrži, tedy do pohádkového kraje. A když zaburácel hrom, docházelo k oblíbené hře: děti totiž musely utíkat přes park a pokusit se doběhnout mezi kapkami deště, aby byly pasovány na „rytíře Aklina“.

Zámek Saint-Maurice, postavený za Ludvíka XVI., získali Tricaudové v období restaurace. Když ho zdědili Leopold a Gabriela de Tricaud, přebudovali ho ve stylu druhého císařství a přistavěli dvě křídla s terasami v italském slohu. V r. 1874 postavili pro svou zemřelou dceru kapli, přístupnou ze zámku. Zámek byl z jednoho konce na druhý rozdělen širokým vestibulem. V přízemí byly přijímací pokoje. Pokoje dospělých byly v prvním poschodí, pokoje Antoina, François a Gabriely v druhém poschodí. Blízké podkroví bylo místem her v době, kdy přšelo.

Saint-Maurice měl také velice zvláštní ráz velkých rodinných panských domů s uzamčenými skříněmi ve zdi a podkrovím plným vzpomínek, nahromaděných řadou generací. Záslouhou představitosti pěti dětí, plných fantazie, se stala tahle místa terémem všech možných průzkumů i strachu. Každé dítě mělo svůj kout, který upravilo podle své chuti, tajemný chrám, kde se jejich osobnost mohla uplatnit podle chuti každého z nich. „Laňka“ si zařídila čínský salonek. Chlapci měli společný pokoj, který byl místem spolenectví i dohadování se, neboť Antoine byl malý tyran a nesnášel, když François nejednal podle jeho vůle.

«Tvořili jsme pevně semknutý klan»

Děti Saint-Exupéryovy žily ve společné shodě v prostředí, kde děti kralovaly. Vychovatelky si jen s obtížemi vynucovaly respekt u těch rozesmátých a málo poslušných uličníků. Přesto je děti milovaly. Antoine ve svých dvou knihách uctil památku Pauly, své první vychovatelky Fraülein, rakouského původu a Moisy, strážkyně skříní.

Na první fotografii je Zámek Saint-Maurice de Rémsis. Náčrt nahoře představuje příslušenství v Saint-Maurice. V budově za zámkem bydlelo služebnictvo hraběnky Tricaudové.

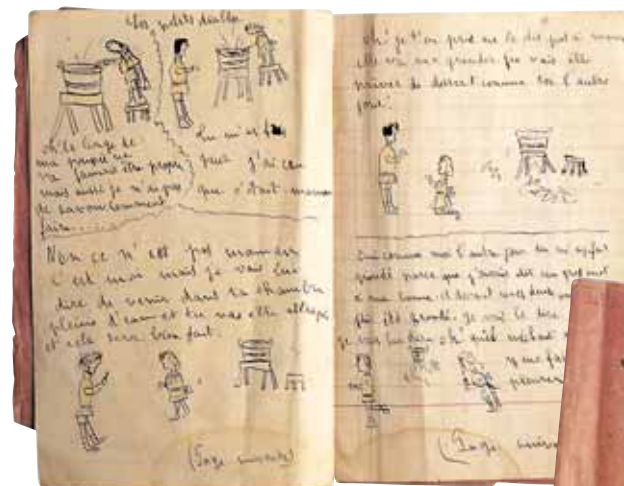
„Za dveřmi dřímala voda, o níž se říkalo, že je to mrtvá voda. Pokrývaly ji drobné, kulaté, zelené listy. Kamének, který jsme tam hodili, letěl jako nebeské těleso, neboť podle nás ta voda byla bezedná.“

Děti vyrůstaly pod ochrannou velice shovívavé matky, která je nechávala jednat volně, aby se jejich umělecké a hudební nadání mohlo vyvíjet. Děti se učily hrát na klavír nebo na housle, učily se zpívat a jejich literární talent se projevoval ve vymyšlení básní a her, které také předváděly. Antoine, jemuž říkali Tonio, začal velice brzy psát verše a přednášel je před shovívavým a zaujatým publikem, kterým

probudit v noci maminku, aby se jí zeptal na její mínění o některém svém díle. Ačkoliv teta Tricaudová byla přísná, děti nepoznaly autoritu otce, který by byl možná usměrnil tu tvůrčí představivost.

Hudba hrála v rodině velkou úlohu. Marie-Madeleine a Antoine se učili hrát na housle, Gabriela se učila hrát na piano. Všichni dostávali hodiny zpěvu, které jim dávala dcera ředitele Opery v Lyonu. Na nedělní mši děti zpívaly ve sboru a stály kolem Marie de Saint-Exupéry, která hrála na harmonium. Večer se rodina scházela v saloně a všechny generace společně zpívaly staré francouzské písně, eposy z kraje Vendée nebo prostě nábožné písně. „Na schodech paláce“ byla oblíbená píseň Antoina.

Do *Zábavného deníku* (naproti a dole) píše Antoine i jeho bratr a sestry veselé výstupy, ilustrují nejsilnější zážitky, než je předvedou před dospělými.

Když byla v Saint-Maurice návštěva, dětem bylo někdy dovoleno být při jídle. Hlasitě charakterizovaly hosty a podle svého zájmu vychutnávaly půvab kódu, který znaly jen ony.

«Křídla se chvěla ve večerním větríku. Motor svou hudbou kolébal spící duši»

Šest kilometrů od panství Saint-Maurice byla letecká základna v Ambérieu, kde se zkoušela vyrobená letadla. V doprovodu Gabriely tam Antoine jezdil na kole, aby viděl létat ty obrovské netopýry. Kamarád z vesnice ho představil mechanikům a Antoine začal prohlížet hangáry a otázkami útočil na dělníky. Matka mu ovšem zakázala nastoupit do těch zvláštních strojů a to dosud Antoine dodržoval. Ale v červenci 1912 překročil zákaz matky a prodělal křest v letadle Berthauda Wroblewského, které řídil Gabriel Wroblewski. Nadšen tímto projevem neposlušnosti chlapec uchoval oslnivou vzpomínku na ty krátké okamžiky, které zažil na obloze.

Jídelna v Saint-Maurice mezi stěnami až do poloviční výšky obloženými dřevem, uchovala vůni vyzrálých plodů. Byla to největší místnost v zámku. Nábytek ze světlého dubu byl ve stylu Jindřicha III. a Ludvíka XIII. a byl na něm vyřezaný erb. To dělalo místnost slavnostní. Vládl tam komorník Cyprien, kterému děti říkaly „Ohyzda Zizi“.